

วิจารณ์หนังสือ : Book Review

พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป*

Blessings throughout the year - Good life forever

ผู้เขียน: สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Author: Somdej Phra Buddhakosajarn (P.A. Payutto)

รุ่งกวี สันติพลธรรม และศิริโรจน์ นามเสนา

Rungtiwa Santiphontam and Sirirote Namesna

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Rungtiwa11santi@gmail.com

1. บทนำ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ นามเดิม ประยุทธ์ ฉายา ปยุตฺโต นามสกุล อารยางกูร หรือที่รู้จักกันดีทั่วไปในนามปากกา “ป.อ.ปยุตฺโต” ท่านได้รับการยกย่องจากทั้งในและต่างประเทศ เป็นอย่างมาก ด้วยผลงานของท่านทำให้ท่านได้รับ รางวัลและดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากหลาย สถาบันทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ท่านเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากองค์การยูเนสโกและในปี พ.ศ. 2549 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เป็นศาสตราจารย์พิเศษ ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และจำพรรษาอยู่ที่วัดญาณเวศกวัน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ท่านมีผลงานทางวิชาการพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก เป็นพระนักวิชาการนักคิดนักเขียน ผลงานทางพระพุทธศาสนาเล่มใหม่หนังสือ เรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” ซึ่งจัดพิมพ์โดย บริษัท พิมพ์สวย จำกัด ร่วมกับคณะผู้ศรัทธา ในธรรม ได้จัดพิมพ์เพื่อแจกมอบเป็นธรรมทานแก่ บุคคลผู้สนใจทั่วไป เมื่อปี พ.ศ. 2560 พิมพ์เป็นครั้งที่ 58 มีจำนวนหน้า 84 หน้า ISBN 974-344-171-9

หนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” เริ่มต้นที่คำอนุทนา บทเกริ่นนำ ต่อไปเป็นการแบ่ง เนื้อหาของหนังสือตามหัวข้อสารบัญออกเป็น 6 บท ได้แก่ บทที่ 1 งบดุลชีวิต บทที่ 2 สรรวังกาไร ของชีวิต บทที่ 3 งบดุลสังคม บทที่ 4 วันเวลาที่เป็นทางมาของกำไร บทที่ 5 ดำเนินชีวิตดีมีแต่กำไร และบทที่ 6 พรที่สัมฤทธิ์แก่ผู้ดำเนินชีวิตที่ดี

*ได้รับบทความ: 14 พฤศจิกายน 2561; แก้ไขบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับตีพิมพ์: 24 กันยายน 2562

Received: November 14, 2018; Revised: February 9, 2019; Accepted: September 24, 2019

สำหรับเป้าหมายของหนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” เล่มนี้ได้รวมหลักธรรมคำสอนในโอกาสต่างๆ เป็นข้อปฏิบัติเพื่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ถ่ายทอดด้วยสำนวนภาษาอ่านง่าย ให้ทั้งความเพลิดเพลิน และข้อคิดอันหลากหลาย โดยใช้พร 4 ประการที่เราได้ยินบ่อยคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ เรียกว่า จตุรพิธพรการที่เราให้พรกันนี้ ก็เพื่อมาแสดงความปรารถนาดีต่อกัน ตั้งจิตปรารถนาประโยชน์สุขแก่กันและกัน ด้วยพลังจิตที่ปรารถนาดีนี้ ก็จะเกิดคุณธรรมความดีความงามขึ้นมาในใจของผู้ให้ ซึ่งมีผลต่อจิตใจของเขา ในเวลาเดียวกัน ทางฝ่ายผู้รับก็พลอยมีจิตใจบันเทิง เอิบอิ่ม ชื่นบาน คือ ชาบซึ่งในน้ำใจเมตตา หรือไมตรีของผู้ให้นั่นเอง อันนี้แหละก็เกิดเป็นความสุขถ้าต้องการให้พรเหล่านี้ ก็ต้องทำจิตใจให้ถูกต้อง ต้องมีความเชื่อมั่น ทำจิตใจให้สงบ ผ่องใสพร้อมทั้งมีความมั่นใจ มีกำลังใจเข้มแข็งที่จะทำสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจารณ์มีความประสงค์เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ เพื่อให้เกิดแนวคิดในการดำเนินชีวิตตามหลักของพระพุทธศาสนาอีกทั้งยังศึกษารายละเอียดในกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือ และนอกจากนี้ยังเป็นการแบ่งปันความรู้ที่ได้จากการศึกษาให้กับเพื่อนมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นของขวัญอันล้ำค่าสูงสุดของความมนุษย์

2. โครงสร้างของหนังสือ

หนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 อนุโมทนา ในส่วนอนุโมทนา

ทางสำนักพิมพ์ได้กล่าวถึงความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้ที่ได้มีโอกาสจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ร่วมกับคณะผู้ศรัทธาในธรรม เพื่อแจกมอบเป็นธรรมทานแก่บุคคลผู้สนใจทั่วไป เพื่อแสดงออกซึ่งความปรารถนาดีแก่เพื่อนร่วมชาติและสังคมโดยมอบธรรมอันประเสริฐให้เป็นพรแก่ญาติมิตรและประชาชนในมงคลสมัยแห่งวาระขึ้นปีใหม่

ส่วนที่ 2 บทเกริ่นนำ เป็นการแสดงถึงที่มาที่ไปของหนังสือ เกิดจากการถอดคำปาฐกถาธรรมพิเศษ ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2534 ในหัวข้อพรปีใหม่

ส่วนที่ 3 เนื้อหาตามสารบัญ อธิบายถึงความสำคัญของการให้พร ก็คือ การแสดงความปรารถนาดีต่อกัน ตั้งจิตปรารถนาประโยชน์สุขให้แก่กัน ด้วยพลังจิตที่ปรารถนาดีนี้ ก็จะเกิดคุณธรรมความดีความงามขึ้นมาในใจของผู้ให้ และทางฝ่ายผู้รับก็พลอยมีจิตใจบันเทิงเอิบอิ่ม ชื่นบาน ชาบซึ่งในน้ำใจเมตตาหรือไมตรีของผู้ให้นั่นเอง อันนี้แหละก็เกิดเป็นความสุขเลยกลายเป็นมีคุณธรรมเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย

3. เนื้อหาโดยย่อ

แบ่งตามหัวข้อของสารบัญได้ ดังนี้

1. งบดุลชีวิต แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) เตรียมปิดงบดุล วางแผนหารายได้ต่อไป กล่าวถึง กาลเวลาที่ผ่านไปในระยะเวลาของรอบปี มีความหมายต่อคนที่ดำเนินชีวิตให้เกิดความเจริญก้าวหน้า โดยให้ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ก็จะต้องเริ่มด้วยการตรวจสอบ แล้วเราก็จะเห็นว่าปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ส่วนที่ผ่านไป

แล้วพิจารณาในเรื่องของบุคคลชีวิต ว่ามันได้มาก หรือเสียมาก เสร็จแล้วก็จะได้มาวางแผนต่อไป 2) ไม่ว่าอดีตหรืออนาคต ก็ต้องยึดถือปัจจุบันเป็นหลัก กล่าวถึง ความจริงนั้นสิ่งที่ปฏิบัติได้ คือปัจจุบัน เท่านั้น เพราะเวลาในอดีตเราก็คงย้อนกลับไปทำอะไร แก่ไข่มั่นไม่ได้ อนาคตเราก็คงไปทำอะไรยังไม่ได้อีกเช่นกัน มันไม่ได้อยู่หรือเป็นประโยชน์กับเรา สิ่งที่อยู่กับเราแน่นอนก็คือปัจจุบัน 3) เมื่อหว่านก็ยังมี หวัง เมื่อหวังก็ยังมีหว่าน กล่าวถึง ความหวังทุกคน ย่อมมีแต่มันมีสิ่งเคียงคู่คือความหว่าน หมายถึง หว่านกลัวจะไม่เป็นดังหวัง เพราะฉะนั้นจึงควรมี หลักพิจารณาหวังแบบเชื่อมโยงกับปัจจุบันโดย คำนึงถึงหลักของเหตุผลความเป็นไปได้ เรื่องถือ หวังก็จะประสบความสำเร็จโดยง่าย 4) คนก้าวหน้า หรืองานก้าวหน้า กล่าวถึง คนมักจะคิดกันมากถึงความก้าวหน้าของคนทำงาน เช่นว่าจะได้เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งอะไรหรือไม่แท้จริงของการทำงานก็คือ ความก้าวหน้าของตัวงาน ก้าวหน้าไปไหม งานนี้ได้เกิดผลเป็นประโยชน์ตามความมุ่งหมายของมัน หรือไม่ เมื่อสำรวจเรื่องงาน หรือการทำงานก็ต้อง มองให้ทั่วถึง ไม่ใช่มองเฉพาะความก้าวหน้าของคน ที่ทำงาน แต่ต้องมองที่ความก้าวหน้าของงานนั้น ที่เกิดผลประโยชน์ซึ่งบางทีก็ไม่ได้คิดถึง ความจริง แล้วทั้งสองอย่างนี้จะต้องคู่กันไป จึงจะเป็น ประโยชน์แท้จริงแก่สังคม แก่ประเทศชาติ 5) ความ ก้าวหน้าของชีวิต กล่าวถึง นอกจากมองที่งานต้อง มองไปที่เรื่องทางเศรษฐกิจ มองไปที่ด้านร่างกาย มองในทางสังคมว่าความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือ ยอมรับในสังคม ตลอดจนชื่อเสียงของตนและจะ ต้องสำรวจพิจารณาเรื่องการทำประโยชน์แก่เพื่อน

มนุษย์ ส่วนเรื่องของจิตใจ คือสำรวจในแง่จิตใจว่า จิตใจของเรานี้เจริญงอกงามขึ้น หรือเสื่อมลง เรื่องของปัญญา จะต้องสำรวจว่า ปัญญาหรือความ รู้แบบนี้ของเราดีขึ้นหรือไม่ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่จะต้องสำรวจในด้านปัญญาเกี่ยวกับความเจริญหรือ การพัฒนาของปัญญานั้นกาลเวลาที่ผ่านมาจะถือเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาหรือสร้างความ เจริญให้เกิดขึ้น จึงถือเป็นสิ่งที่เราควรตรวจสอบ ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาในชีวิต

2. สำรวจกำไรของชีวิต แบ่งเป็นหัวข้อ ย่อย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) ชีวิตที่ก้าวหน้ามีศรัทธาเป็น พลังนำ กล่าวถึง กำไรหรือความเจริญ เรียกว่า วิชา เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาให้เกิดความเจริญ งอกงามเป็นผลกำไรในชีวิต ประกอบด้วย ศรัทธา คือ เห็นคุณค่าของสิ่งที่เราทำ เราก็เห็นคุณค่าของ ชีวิตของเรา ว่าเราอยู่เพื่ออะไร เราอยู่เพื่อทำสิ่งที่ ดีงาม สิ่งที่เป็นประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม เป็นต้น เรามั่นใจในสิ่งที่เรากระทำนี้ว่าเป็นประโยชน์หรือ แม้แต่คนที่มองในด้านในว่าชีวิตของเรานี้เจริญ งอกงามพัฒนาขึ้นในทางจิตใจ เป็นต้น เป็นการ สร้างกำลังใจโดยอาศัยศรัทธา จากนั้นมาสู่ขั้นศีล คือความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจาและ ความสัมพันธ์กับคนอื่นในสังคม การไม่เบียดเบียน ผู้อื่น เป็นการพัฒนาศักยภาพทางกาย และวาจา ในทางที่ดีงาม มาขึ้นของสุตะ คือความรู้ หมายถึง ความรู้ประเภทวิชาการ ตำรับตำรา ข้อมูลข่าวสาร ก็สำรวจดูว่า เราทำงานทำการ เรารู้เพิ่มมากขึ้น เกี่ยวกับที่เราทำงานทำการมานี้ ความรู้ทาง วิชาการ ความรู้ที่เกี่ยวกับหน้าที่การงาน ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

ตลอดจนหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่จะเอามาใช้ในการพัฒนาชีวิต เรามีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือเปล่า 2) เมื่อการให้หรือสละได้กลายเป็นความสุข กล่าวถึง หลักของการสร้างกำไรต่อไปอีก ในเรื่องจาคะ คือ การสละ โดยให้สำรวจเรื่องจาคะ จาคะนี้เป็นตัวที่ใกล้ๆ กับศีล แต่เป็นตัวที่สละออกไป เช่น สละวัตถุสิ่งของ เป็นต้น ในข้อนี้สำรวจดูว่า เราได้ช่วยเหลือเผื่อแผ่ เกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์แค่ไหน เรามีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น สละความสุขของเราให้ผู้อื่นได้มากขึ้น มีความเห็นแก่ตัวลดลงไหม 3) ถึงมีความรู้ แต่ไม่มีปัญญาก็ก้าวหน้ายาก กล่าวถึง หลักที่ควรดำเนินต่อไปอีก ในเรื่องปัญญา ซึ่งปัญญานี้ต่างจากสุตะ สุตะคือความรู้ที่เป็นเรื่องของผู้อื่นถ่ายทอดให้เรามา ส่วนปัญญาคือความรู้เข้าใจที่เป็นเนื้อแท้ในใจของเราเอง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ จนถึงขั้นที่สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ทำการต่างๆ ได้จนเกิดประโยชน์ 4) จากความสุขแบบพึงพา ก้าวหน้าสู่สุขที่เป็นอิสระกล่าวถึง ยิงชีวิตของเราผ่านล่วงกาลเวลาไปมากขึ้น แก่เฒ่าชรามากขึ้น การอาศัยความสุขจากร่างกาย โดยพึ่งพาวัตถุภายนอกก็ยิ่งทำได้น้อยลง แต่ตรงข้ามจะต้องหาความสุขจากภายในของตัวเราเองมากขึ้น คือต้องหาความสุขที่เป็นอิสระ อันนี้คือความเป็นอิสระอย่างหนึ่งของชีวิตปัญญานี้แหละเป็นตัวสำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นอิสระนี้ พอมีปัญญารู้เท่าทัน จาคะคือการปล่อยวางสละได้ก็เกิดมีขึ้นหลักธรรมทั้ง 5 อย่าง ตั้งแต่ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา หากเรายึดหลักปฏิบัติตามนี้ก็จะเห็นถึงบดูลของชีวิตที่ผ่านมามีกำไรหรือขาดทุน

3. งบดุลสังคม แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) ทางงบดุลชีวิตแล้ว ก็ทางงบดุลสังคม คู่กันไปกล่าวถึง สังคมไทยของเรานี้ ก็มีเรื่องที่ต้องสำรวจมาก ในเรื่องธรรมชาติแวดล้อมนี้เราได้หรือเราเสีย กำไรหรือขาดทุน ตลอดจนเรื่องคุณภาพชีวิตทั่วไปๆ ก็ต้องดูว่าเป็นอย่างไร ด้านของวงการแพทย์ว่าเวชศาสตร์ทางด้านการป้องกันก็ดี เวชศาสตร์ทางด้านบำบัดก็ดี คือทั้งด้านบำบัดเยียวยา และด้านป้องกันส่งเสริม ทั้งสองด้านนี้เจริญขึ้นหรือเสื่อมลงอย่างไร สังคมปัจจุบันนี้มีรูปแบบของการจัดแยกสังคมเป็น 3 ประเภท คือ สังคมเกษตรกรรม สังคมอุตสาหกรรม สังคมข่าวสารข้อมูล สังคมไทยของเราก็มเหมือนกัน เอารูปแบบของสังคม 3 แบบนี้มาใช้เป็นเครื่องตรวจสอบ สังคมของเราเป็นสังคมอะไรกันแน่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม 2) มองดูสังคมไทยว่าจะก้าวต่อไปทางไหน กล่าวถึง สิ่งที่สังคมไทยปรารถนา กันมากก็คืออยากจะเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่ตัวตนจริงของเรานั้นถ้าวากันตามด้านประชากร เราก็คือสังคมเกษตรกรรมสภาพที่เป็นจริงกับสิ่งที่ปรารถนามันไม่สอดคล้องกันตอนนี้ก็เป็นระยะเวลาของการสำรวจตรวจสอบว่าเราจะเอาอย่างไรกันแน่กับวิถีของสังคมของเรา เพราะประชากร 60-70% อยู่ในภาคเกษตรกรรม แต่ถ้าเรามองดูสภาพความเป็นจริง ที่ดินสำหรับทำเกษตรกรรมกำลังลดน้อยลง นอกจากนี้ก็คือเรื่องค่านิยม เกษตรกรเองก็ไม่พอใจและไม่ภูมิใจในอาชีพของตน 3) ทางเลือกที่รอการตัดสินใจ กล่าวถึง การพิจารณากันอีกว่าภาคอุตสาหกรรมของเราเป็นอย่างไร อุตสาหกรรมของเราเป็น

อุตสาหกรรมภาคจักรกลมาก หรือเป็นอุตสาหกรรมภาคอิเล็กทรอนิกส์มาก เป็นอุตสาหกรรมที่จะรองรับยุคต่อไปคือยุคข่าวสารข้อมูลหรือเปล่า หรือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เรียกว่าไปรับระบายนลภาวะมาจากประเทศที่พัฒนาแล้วในปัจจุบันนี้ การสื่อสารรวดเร็วเหลือเกินและข่าวสารข้อมูลนั้นก็หมุนเวียนมากมาย 4) ศักยภาพที่รอการพัฒนา กล่าวถึง สังคมของเราจะพัฒนาไปสู่ยุคข่าวสารข้อมูลที่ดี จะต้องมีความรับผิดชอบกันในเรื่องการนำเสนอข่าวสารข้อมูลให้มากขึ้นและประชาชนก็ต้องมีความสามารถในการรับข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเลือกข่าวสารข้อมูล เพราะว่าข่าวสารข้อมูลนี้เป็นฐานสำคัญของความเจริญในยุคต่อไป การพัฒนาสังคมต้องอาศัยเหตุปัจจัยหลายด้าน โดยเฉพาะด้านข้อมูลข่าวสารถือว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นมา

4. วันเวลาที่เป็นทางมาของกำไร แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) งบดุลจะมีกำไรก็ต้องค่อยสะสมไปตามเวลากล่าวถึง ผู้ที่สามารถใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ก็คือผู้ที่รู้จักสะสมความเจริญเพิ่มพูนขึ้นได้ จนกระทั่งงบดุลนั้นเป็นงบดุลที่แสดงถึงฐานะที่มีกำไร ทั้งนี้เราจะต้องใช้เวลาที่ผ่านมาไปอย่างน้อยในแต่ละวันให้ได้รับประโยชน์ให้ได้กำไร ในทางพระศาสนาท่านบอกอยู่เสมอว่า ให้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท เพราะสิ่งทั้งหลายมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 2) จะกำไรแค่ไหน ก็อยู่ที่รู้จักใช้อนิจจังหรือไม่กล่าวถึง การรู้เท่าทันของความเปลี่ยนแปลง ลำพังการรู้เฉยๆ อย่างเดียวไม่พอ ต้องพิจารณาตามไปด้วย จิตใจจึงปล่อยวางจากความทุกข์ได้ ซึ่งเป็นหลักไตรลักษณ์

ซึ่งจะต้องโยงไปหาหลักปฏิจจนุปบาท ไตรลักษณ์ นั้นเป็นเพียงลักษณะเท่านั้น เป็นอาการปรากฏตัวที่แท้จริง คือปฏิจจนุปบาท คือกฎของความ เป็นเหตุปัจจัย เราจะต้องจับเหตุปัจจัยให้ได้ เพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติ 3) ทุกขณะแห่งเวลา คือโอกาสก้าวหน้าของชีวิต กล่าวถึง กาลเวลานี้สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงกาลเวลาผ่านไป มันก็กลืนกินสรรพสัตว์ไปด้วย เมื่อมันกลืนกินเรา เพื่อให้ได้ประโยชน์คุ้มกัน เราก็กลืนกินมันบ้าง นี่แหละคือการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หรือรู้จัก บริโภคเวลา การใช้เวลาก็คือการบริโภคเวลา เพราะฉะนั้น เมื่อรู้จักใช้เวลา ก็คือรู้จักบริโภคเวลา เรื่องของเวลาจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก จะเกิดประโยชน์ก็ต่อเมื่อรู้จักใช้เวลาอย่างคุ้มค่า

5. ดำเนินชีวิตดีมีแต่กำไร แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) จากการใช้เวลาเป็นขยายสู่ระบบแห่งการดำเนินชีวิตเป็นกล่าวถึง คนเราที่จะเป็นอยู่อย่างดีนั้นจะต้องดำเนินชีวิตเป็น คือรู้จักดำเนินชีวิตนั่นเอง ถ้าใครรู้จักดำเนินชีวิต ชีวิตนั้นก็จะเป็นชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่พัฒนาเจริญก้าวหน้า ประสพประโยชน์สุข แต่ถ้าดำเนินชีวิตไม่เป็นก็มีแต่ขาดทุนและประสบต่อความทุกข์ และความเสื่อม ฉะนั้นจะต้องรู้จักดำเนินชีวิต หรือดำเนินชีวิตเป็น 2) “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” ยังไม่พอต้องสื่อสารเป็นด้วยกล่าวถึง การดำเนินชีวิตเป็นหมายถึง การรู้จักทำ รู้จักพูด รู้จักคิด หรือทำเป็น พูดเป็น คิดเป็น 3 อย่างนี้แหละ ถ้าใครทำได้ชีวิตจะเจริญงอกงาม เมื่อคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็นแล้ว ก็มีชีวิตที่ดีงามสุขสบายการศึกษาปัจจุบันบอกว่า คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ล้อมอย่างหนึ่งไปไม่ครบกรรม

3 คือขาดพูดเป็น หรือสื่อสารเป็น แม้มีความรู้ แต่ถ่ายทอดไม่ได้ หรือมีความต้องการอะไรแต่พูดให้เขาเข้าใจไม่ได้ ก็เรียกว่าสื่อสารไม่เป็น จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมให้ดีได้ยาก 3) ดูเป็น ฟังเป็น คือจุดเริ่มของการศึกษากล่าวถึง การที่จะรับรู้เป็นจะต้องใช้ตาเป็น ใช้หูเป็น คือต้องดูเป็น ฟังเป็น เป็นต้น ซึ่งการศึกษาควรจะเน้น เช่น สังเกตว่า เมื่อเด็กดูโทรทัศน์ เด็กรู้จักเลือกดูรายการหรือไม่ ดูรายการนั้นแล้วดูเป็นหรือไม่ จับเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือได้สิ่งที่เป็นโทษมา เมื่อฟังอะไร ฟังเป็นหรือไม่ เลือกฟังสิ่งที่ประโยชน์หรือเปล่า ในรายการเดียวกันนั้น ฟังแล้วจับเอาสิ่งที่ประโยชน์หรือได้สิ่งที่เป็นโทษ รู้จักพิจารณาหรือเปล่า อันนี้เป็นการศึกษาขั้นเริ่มต้นที่สุด เพราะว่าการรับรู้ประสบการณ์เป็นสิ่งที่มาก่อนกิจกรรมอย่างอื่นของชีวิต เป็นอันว่าชีวิตของเรานี้ แง่หนึ่งก็คือการรับรู้ประสบการณ์ทางอายตนะ หรืออินทรีทั้งหลาย หรือทางประสาทสัมผัสต่างๆ ฉะนั้นการฝึกฝนพัฒนาคนขั้นแรกก็คือ จะต้องให้รับรู้เป็น เมื่อรับรู้เป็น เช่น ดูเป็น ฟังเป็น เป็นต้นแล้ว ก็เท่ากับว่าดำเนินชีวิตเป็นในขั้นเริ่มแรกที่สำคัญที่สุด 4) การดำเนินชีวิตเป็น จะไม่สมบูรณ์ ถ้าขาดเสพเป็น และเสวนาเป็นกล่าวถึง การที่เราเข้าไปสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลาย ก็เพื่อไปเอาประโยชน์ให้แก่ชีวิตใช้หรือไม่ จะเรียกว่าดำเนินชีวิตเป็นก็ต้องบริโภคเป็น กินเป็น ใช้เป็น เสวนาเป็น ถ้าไปเกี่ยวข้องกับคน ก็ต้องเสวนาคือคบหาเป็น เสวนาแล้วให้ได้ประโยชน์แก่ชีวิตในทางสังคม ถ้าไปเสวนากับวัตถุ คือ ไปบริโภควัตถุ ใช้ประโยชน์จากวัตถุให้ถูกต้อง ตลอดจนรู้จักประหยัด เป็นอีกด้านหนึ่งของชีวิตความหมายของ

ชีวิตก็คือ การบริโภค หรือเสพ คือกินใช้ และคบหา ในบรรดาการใช้คือบริโภคหรือเสพ ส่วนหนึ่งคือการใช้เวลา ชีวิตของเราเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร เราต้องรู้จักใช้ประโยชน์ ให้มันเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ไม่ใช่เข้าไปใช้มันแล้วกลายเป็นโทษแก่ตัวเอง แทนที่จะได้ประโยชน์กลับได้โทษ นี่ก็เป็นความหมายของการดำเนินชีวิตเป็น 5) เป็นคือพอดี ในมัชฌิมาปฏิปทากล่าวถึง หลักในการดำเนินชีวิตเพื่อความเจริญงอกงามได้แก่ด้านที่ 1 คือ แก้ปัญหา เป็นด้านที่ 2 คิดเป็น พูดเป็น ทำเป็นด้านที่ 3 รับรู้ประสบการณ์เป็น ดูเป็น ฟังเป็น ใช้ตา หู จมูก ลิ้น กายเป็นด้านที่ 4 กิน ใช้ บริโภค เสพ คบหาเป็น หลักในการดำเนินชีวิตต้องอาศัยหลักทางสายกลาง เรียกว่าการใช้ชีวิตเป็น ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในชีวิต เมื่อความเจริญเกิดขึ้น พรก็เกิดขึ้นตาม

6. พรที่สัมฤทธิ์แก่ผู้ดำเนินชีวิตที่ดี แบ่งเป็นหัวข้อย่อย 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) พรคืออะไร ทำอย่างไรจะได้พร กล่าวถึง พร คือ สิ่งที่เราปรารถนา พร้อมทั้งเป็นสิ่งที่ดีงาม ประเสริฐด้วย กล่าวคือ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าล้ำเลิศสิ่งที่มีคุณค่าล้ำเลิศ ที่เราปรารถนานั้นก็มีหลายอย่าง แต่ในที่นี้เราจะมองตามถ้อยคำที่คุ้นๆ กันอยู่แล้ว เช่น อายุ วรรณะ สุขะ พละ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นด้วยอาศัยการอ่อนน้อม หรือความปรารถนาเท่านั้น ก็หาไม่ ท่านทั้งหลายที่ปรารถนาสิ่งเหล่านี้จะต้องปฏิบัติสิ่งที่เป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นเอง 2) ถ้าอธิฐานเป็น จะเอาพร 4 หรือพร 5 ก็ได้ กล่าวถึง ทางพระพุทธศาสนา आयุนั้น หมายถึง ให้เรามีพลังหล่อเลี้ยงชีวิตมากๆ ใครมีพลังหล่อเลี้ยงชีวิตมาก คนนั้นก็จะมีชีวิตมั่นคงเข้มแข็งอยู่ได้

ยืนยาว วรรณะก็คือ ผิพรรณที่ผ่องใส มีสง่าราศี สุขะก็คือความสุข ความคล่อง ความปราศจากสิ่งบีบคั้นติดขัด คับข้อง พละก็คือ กำลัง เรียวแรง พร 4 ประการที่เราได้ยินบ่อยคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ เรียกว่า จตุรพิธพร แต่พร 5 ท่านมีเพิ่มอีกอย่างหนึ่งเป็น อายุ วรรณะ สุขะ โภคะ พละ ได้แก่ เต็มโภคะ คือทรัพย์สินสมบัติเข้ามาอีกอย่างหนึ่ง รวมเป็น 5 อย่าง เรียก เบญจพิธพร และอยากได้พรต้องอธิษฐานจิต คือตั้งใจเด็ดเดี่ยวแต่เริ่มต้นว่าเราต้องทำสิ่งนั้นให้สำเร็จให้จงได้ ให้ถึงจุดหมายอย่างแน่นอน 3) เคล็ดลับของการมีอายุยืน กล่าวถึงกลไกสำคัญในเรื่องนี้ สิ่งหนึ่งก็คืออิทธิบาท 4 เริ่มด้วย ฉันทะ คือมีสิ่งดึงดูดที่ใจใฝ่รักต้องการจะทำ ต้องมีจิตใจผูกอยู่กับการกระทำอะไรสักอย่างที่ดีงาม คอยบอกตัวเองอยู่เสมอว่า ฉันทะต้องการทำสิ่งนี้ได้ แล้วใจรักที่จะทำ แล้วทำสิ่งนั้นจนไม่มีช่องว่าง ไม่เปิดช่องให้แก่ความหวั่นความกังวลเลย ถ้าทำได้อย่างนี้ยิ่งต่อไปถึงวิริยะ คือความมีกำลังใจเข้มแข็งแก่กล้า ใจสู้ กล้าเผชิญความยากลำบากและอุปสรรคเห็นว่าสิ่งนั้นๆ ทำหาย พยายามจะทำต่อไป คือข้อจิตตะ หมายถึงการอุทิศตัวอุทิศใจให้กับสิ่งนั้น ใจมุ่งจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น สุดท้ายวิมังสา คือคอยใช้ความคิดพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ตลอดเวลา หมั่นทบทวนตรวจสอบและทดลองค้นคว้าหาวิธีการต่างๆ ให้รู้ว่า ทำอย่างนั้นอย่างนี้แล้วเป็นอย่างไร มีอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและจะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร และใจก็สนุกกับสิ่งที่ทำมีความร่าเริงเบิกบานแจ่มใสเพราะฉะนั้นอิทธิบาทจึงเป็นเคล็ดลับที่ทำให้อายุยืนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ 4) ได้อะไรจึงจะคุ้มค่างับ

เวลาที่ผ่านมา กล่าวถึง คนเราทุกๆ ไปเมื่อฟังพระพุทธเจ้าตรัสว่า “เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า ไม่นานก็น้อยต้องให้ได้อะไรบ้าง” ก็มักนึกถึงการได้เงินได้ทองหรือได้สิ่งของต่างๆ ว่าวันนี้เราได้เงินบ้างหรือไม่ ได้มากหรือน้อยเท่านั้นเท่านี้ก็เพื่อให้ได้ความสุข แต่บางทีมุ่งแต่หาสิ่งเหล่านั้นหาไปๆ มีแต่ความทุกข์ ความเร่าร้อน กลัดกลุ้มกังวลใจหาความสุขแทบไม่ได้เลย แล้วก็ลืมนึกถึงความสุขทางจิตใจที่ตนควรจะได้ด้วย เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะได้อะไร เท่าไรก็ตาม ก็อย่าลืมหันได้สภาพจิตใจที่ดีงามคือ ความร่าเริง ความอิ่มใจ ความผ่อนคลาย ความโล่งใจ และความสงบ 5) ทรัพย์แท้คือทรัพย์ภายในพลังแท้คือความเป็นไท กล่าวถึง โภคะที่เป็นทรัพย์ภายใน ทรัพย์ที่อยู่กับตัว ที่ใช้ไม่รู้จกหมดคือ หลักของพรหมวิหาร ประกอบด้วยเมตตา มีเมตตริจิตมีตราบาพกับคนทั่วไป ยิ้มแย้มแจ่มใสรักใคร่ปรารถนาดีต่อทุกๆ คนกรุณาเห็นใครตกทุกข์ได้ยากช่วยเหลือเขาไปทุกข์ตาเห็นใครดี ประสพผลสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้า ก็ไม่ว่าส่งเสริมไปอุเบกขามีเรื่องมีราวทะเลาะเบาะแว้งกันเราวางใจเป็นธรรม ให้ความเป็นธรรม วางใจเป็นกลาง ใช้ปัญญาฝึกให้คนรู้จักรับผิดชอบ พรข้อสุดท้ายคือ พละ ในที่นี้มุ่งหมายถึงกำลังขั้นสุดยอดที่เป็นอิสระจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวง เรียกว่าความหลุดพ้น 6) ความสุขที่ส่งให้ได้จริง กล่าวถึง การกระทำตามหลักการที่วางไว้ สามารถให้ผลเป็นพรแก่ตัวเรา นอกจากนี้เรายังสามารถส่งต่อให้ผู้อื่นได้ โดยเริ่มการตั้งใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น มีเมตตาและไม่เมตตริธรรม ก็ทำใจให้เป็นสุข ถ้าทำได้อย่างนี้เราก็จะมีความสุข ผู้อื่นก็จะมีความสุข

ฉะนั้นการจะได้รับพรอย่างทั่วหน้า สามารถทำได้ โดยอาศัยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ต้อง อ่อนวอนร้องขอจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะกลายเป็นพร ตลอดปี มีชีวิตที่ดีตลอดไป

4. บทวิจารณ์

จากการสรุปเนื้อความในหนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” ทำให้พบจุดเด่น และข้อจำกัดของหนังสือ ดังนี้

จุดเด่นของหนังสือเรื่อง พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป คือ รูปแบบของสารบัญมีความแตกต่างจากหนังสืออื่น การแบ่งแยกเนื้อหาเป็นบทและแต่ละบทมีเนื้อหาอธิบายเป็นเรื่องราวๆ นั้นก็มีความชัดเจน รวมถึงการเขียนอธิบายหลักธรรมมาอธิบายให้สอดคล้องในการดำเนินชีวิตมีการยกเหตุการณ์ปัจจุบันมาแสดงได้อย่างชัดเจนครบถ้วน รูปแบบและภาษาที่ใช้เขียนเข้าใจง่าย ถ่ายทอดด้วยสำนวนภาษาอ่านง่าย ให้ทั้งความเพลิดเพลินและข้อคิดอันหลากหลาย สามารถเข้าใจง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริง

ข้อจำกัดของหนังสือเรื่อง พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป คือในหนังสือนี้ไม่ได้พูดถึงข้อคัมภีร์สำคัญๆ ของพระพุทธศาสนา เช่นพระไตรปิฎก อรรถกถา วรรณกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา เวลาที่ยกพุทธพจน์ก็ได้อ้างอิงในพระไตรปิฎก และอีกประการหนึ่งหนังสือนี้ไม่มีบรรณานุกรมให้สืบค้นเพิ่มเติมอีกด้วย เนื่องมาจากผู้เขียนไม่เน้นเชิงวิชาการ โดยเน้นไปที่เนื้อหามากกว่า

ฉะนั้นแล้วจึงต้องอาศัยกองบรรณาธิการ ในการตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนเพื่อให้

หนังสือสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากจุดเด่น และข้อจำกัดดังกล่าวแล้ว ในข้างต้น ผู้วิจารณ์ยังมีความคิดเห็นที่เห็นด้วย และเห็นต่างกับผู้เขียนหนังสือหลายประการ มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเห็นด้วย ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับผู้เขียน หนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” ในประเด็นดังต่อไปนี้

เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ไม่ว่าจะดีหรือในอนาคต ก็ต้องปัจจุบันเป็นหลัก (Somdej Phra Buddhakosajarn (P.A. Payutto), 2017 : 5-7) เนื่องจากเวลาถึงเทศกาลปีใหม่ คนมักมองว่าปีเก่าเป็นอดีตอยากกลับลิ้ม ปีใหม่เป็นอนาคตก็วาดฝันไว้ต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีได้เท่านั้น แต่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นที่ว่า การถือปัจจุบันเป็นหลัก อยู่กับปัจจุบัน มีความสอดคล้องตรงตามหลักของพระไตรปิฎกที่ระบุไว้ใน ภัทเทกรัตตสูตร(Tripitaka (Thai) 14/275/323) ว่า บุคคลไม่ควรคำนึงถึงสิ่งที่ผ่าน ไม่ควรหวังในสิ่งที่ยังไม่มาถึง พึงอยู่กับปัจจุบัน ตามความเป็นจริง เป็นพระสูตรที่ทรงแสดงให้บุคคลดำเนินชีวิตด้วยความเป็นผู้ไม่ประมาท

เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า สำรุดกล่าวไรของชีวิต (Somdej Phra Buddhakosajarn (P.A. Payutto), 2017 : 13-20) โดยอาศัยหลักธรรมชื่อ วัฏฒิ มาอธิบายให้เห็นผลในเชิงปฏิบัติเข้ากับสังคมปัจจุบัน เริ่มต้นที่ศรัทธา อธิบายถึง การสร้างกำลังใจเป็นอันดับแรก ศีล อธิบายถึงความประพฤติที่ไม่เบียดเบียนต่อตนเอง และผู้อื่น สุตะ อธิบายถึง

ความรู้ที่เป็นข้อมูลข่าวสารตลอดจนถึงหลักธรรมในการดำเนินชีวิต จากะ อธิบายถึงการสละสิ่งของจนถึงการปล่อยวาง ปัญญา อธิบายถึงตัวควบคุมจัดสรรทุกอย่างให้เกิดความสมดุลในชีวิต

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นที่ว่า การนำเอาหลักกัณฑ์อธิบาย แนวประยุกต์ให้เกิดเป็นผลกำไรของชีวิต มีความสอดคล้องตรงตามหลักของพระไตรปิฎกที่ระบุไว้ในวิฑิตสูตร (Tripitaka (Thai) 22/63-64/70-71) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงความเจริญของสาวกจะเจริญขึ้นได้ก็อาศัย หลักกัณฑ์ นี่เป็นเครื่องดำเนินเห็นด้วยในประเด็นที่ว่า เป็น คือพอดิ ในมัชฌิมาปฏิปทา (Somdej Phra Bud dhakosajarn (P.A. Payutto), 2017 : 52) เรียกว่าองค์รวมของการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักคิดเป็น พุดเป็น ทำเป็น ทำให้ชีวิตเกิดความเจริญขึ้นได้

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นที่ว่า เมื่อดำเนินตามหลักคิดเป็น พุดเป็น ทำเป็น ชีวิตก็มีความเจริญ มีความสอดคล้องตรงตามหลักของนพจรรยา (Somdej Phra Ariyavangsag atayana Somdej PhraSangharaja (Vasana Vāsano), 2008 : 41-60) พระนิพนธ์ของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์วาสโน) เป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกพระองค์ที่ 18 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สถิต ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร ซึ่งท่านแสดงถึงหลักคิดทำ พุด อยู่ใน 9 แนวทางที่ควรประพฤติเพื่อให้เกิดความดีงาม

แนวคิดไม่เห็นด้วย ผู้วิจารณ์มีความเห็นที่ขัดแย้งกับผู้เขียน หนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป”

ตลอดไป” ซึ่งความจริงแล้วหนังสือเล่มนี้ถือว่าเป็นของนักปราชญ์ราชบัณฑิตที่เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถ การจะเห็นแย้งก็ย่อมเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก แต่ด้วยหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากการถอดคำบรรยายปาฐกถา ซึ่งอาจมีข้อตกหล่นไปบ้าง จะได้เสนอในประเด็นดังต่อไปนี้

ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่าโกะคะ อธิบายถึงทรัพย์สินทางใจ หรือทรัพย์สินภายในที่เป็นสมบัติติดตัว ในหนังสือเล่มนี้ได้ยกหลักพรหมวิหาร 4 มาอธิบายว่าเป็นทรัพย์สินภายใน แต่ทว่าเวลาที่พูดถึงทรัพย์สินภายใน คนส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่อริยทรัพย์ 7 ประการ (Tripitaka (Thai) 23/5/8) ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก อาจจะทำให้เกิดความสับสนขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้นควรเพิ่มเติมการอธิบายเกริ่นนำถึงอริยทรัพย์ 7 ประการก่อน จึงอธิบายหลักธรรมที่เกี่ยวข้องก็จะเกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามในประเด็นดังกล่าวอาจไม่ใช่ปัญหาหลักที่นำมาซึ่งจุดบกพร่อง แต่เป็นการแสดงแง่มุมมองใหม่ๆ ในการมองหลักธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรม และเป็นการประยุกต์ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขในสภาพชีวิตหนึ่งๆ

5. สรุป

หนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” เป็นผลงานของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ถูกตีพิมพ์เมื่อท่านดำรงสมณศักดิ์ที่พระพรหมคุณาภรณ์ ถือว่าเป็นงานเขียนเชิงบูรณาการพระพุทธศาสนาให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ โครงสร้างของหนังสือประกอบไปด้วย คำอโนทนา

บทเกริ่นนำ ในหน้า 1-2 และเนื้อหาตามแต่ละบท รวมจำนวนทั้งสิ้น 6 บทในหน้า 2-72 ในส่วนของการอ้างอิง และบรรณานุกรมหนังสือเล่มนี้ยังขาดไป จึงยังไม่ถือว่าเป็นหนังสือวิชาการที่สมบูรณ์

ด้านเนื้อหาเป็นการอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องในสังคมปัจจุบัน โดยอาศัยเรื่อง พรปีใหม่ มาเป็นประเด็น เริ่มต้นจากงบลของชีวิต ท่านอธิบายถึงการพิจารณาความเป็นไปของชีวิตที่ผ่านมาในรอบหนึ่งปี โดยอาศัยหลักธรรมชื่อว่า วัฑฒิ เป็นเครื่องตรวจสอบถึงความเสื่อม หรือความเจริญที่เกิดขึ้นกับชีวิต หากมีความเจริญถือว่าเป็นผลกำไรในชีวิตที่ออกมาเป็นความเสื่อมถือว่าเป็นเกิดการขาดทุนในชีวิตที่เกิดมาจากนั้นสำรวจบริบททางสังคมภายนอกกว่าเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโลกความเป็นจริงมากขึ้นและรู้จักใช้ชีวิต บริหารเวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในแต่ละวัน

แต่ละวันด้วยความไม่ประมาท เรียนรู้หลักของการคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น ตามหลักทางสายกลาง ความเจริญต่างๆ ที่เรียกว่าพรก็จะเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นั้นโดยไม่ต้องพึ่งอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติ เพราะจะได้รับผลเป็นความสุขทั้งทางกาย และทางใจโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้ยังส่งต่อความสุขให้กับผู้อื่นได้ด้วยการเจริญพรหมวิหาร 4 ก็จะทำให้ได้รับพร หรือความสุขกันโดยทั่ว

สรุปได้ว่า หนังสือเรื่อง “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ถือว่าเป็นหนังสือที่เหมาะสมแก่การศึกษา และนำไปเผยแพร่ถือเป็นของขวัญขึ้นพิเศษเพราะเป็นหลักสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ชีวิต และยังเข้าถึงเนื้อความในหนังสือได้โดยง่าย ๆ เนื่องจากภาษาที่ใช้เป็นภาษาสมัยใหม่ ถือเป็นหนังสือที่ควรอ่านอย่างยิ่ง

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka on Maha chulalongkorn rajavidyalaya University Version*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Somdej Phra Ariyavangsagatayana Somdet Phra Sangharaja. (Vasana Vāsano). (2008). *9 Morals*. Bangkok : Surawat-printing Part., Ltd.
- Somdej Phra Buddhakosajarn. (P.A. Payutto). (2017). *Blessings throughout the year-Good life forever*. (58 th ed.). Bangkok : Pimsuay-co-ltd.